

N:o 112.

Af Herr Hedengren: Om gästgifveri-, håll-, reserv- och postskjutsens skiljande från jordbruket och öfvertagande af Staten.

Af alla de bördor, som hårdt och uteslutande trycka jordbruket, finnes väl ingen orättvisare än skjutsningsbesväret. Härledande sig från våldgästningens mörka tider, då den resande med våld kunde tilltvinga sig af bonden nattherberge, föda och skjuts, har denna svåra tunga småningom genom vanans magt och lagens bud blifvit så hårdt fästad vid jorden, att dess innehafvare knappt vågat hysa den tanken ens såsom ett önskningsmål, att få denna börda lättad, mycket mindre aflyttad från jorden, ehuru densamma genom trafikens med hvarje år stigande utveckling och nya farvägars öppnande ej allenast mer och mer ökats utan äfven utöfvat en ojemnare tryckning.

Kan någonting orättvisare tänkas än att jordbrukaren endast derföre att han är närmast till hands och för sitt yrkes skull mer än andra samhällsklasser behöfver hålla hästar, skall tvingas ej allenast att ensam underhålla de otaliga vägarne utan äfven att slita dessa vägar genom att mot en ringa och otillräcklig ersättning fortskaffa resande och post, oaktadt han sällan sjelf begagnar sig af detta fortskaffningsmedel, hvarföre man väl kan säga, att denna af så många bördor tyngda samhällsklass, på hvars ekonomiska bestånd dock hela landets styrka i hufvudsaklig mån beror, har fått till uppgift att till en stor del bekosta ej allenast andra samhällsklassers fortskaffande till alla delar af vårt vidsträckta land, utan äfven brevexlingen dem emellan.

Visserligen måste det med tacksamhet erkännas, att den svåraste tungan, att när som helst nödgas spänna hästarne från plogen eller hövagnen och sätta dem för den resandes vagn, väglaget måtte vara aldrig så svårt eller brådskan med skörden aldrig så stor, blifvit genom skjutsentreprenaders inrättande och skjutslegans förhöjande lättad; men så länge entreprenader ej öfverallt kommit till stånd och de, som finnas, äro uppgjorda för hvarje skjutslag särskildt och ej tillika äfven omfatta gästgifverihållningen, så äro de skjutsningsskyldigas bidrag till dessamma dels i högsta måtto olika, dels ock till en stor del omättligt höga, så att

då enligt officiella uppgifter uti den af Kongl. Maj:t den 31 Augusti 1859 för skjutsningsbesvärets ordnande i nåder tillsatta komités betänkande man måste på en ort betala ända till 480 Riksdaler per helt hemman såsom bidrag till skjutsentreprenören, så finnes det ett eller annat ställe, der intet sådant bidrag erfordras.

En ytterligare lättnad i skjutsningsbesväret har äfven inträdt utefter de kommunikationsleder, der jernvägar blifvit anlagda och der skjutsen till följd deraf mycket minskats och på några ställen så godt som upphört, men i stället har skjutsen högst betydligt ökats på de vägar, som leda till och ifrån jernvägsstationerna, och skjutsningstungans ojemnhet har derigenom ännu ytterligare ökats. Nyligen läser Kongl. Maj:t hafva i nåder beslutat, att skjutslegan skall förhöjas i städerna till en Riksdaler 50 öre och på landsbygden till en Riksdaler 20 öre, hvarigenom en nedättning i entreprenadbidragen bör kunna erhållas och skjutsningen för den, som sjelf in natura vill eller måste bestrida densamma, blir bättre betalad, dock hvad landsbygden beträffar icke fullt ersatt. Den rättskänslan sårande ojemnheten i skjutsningsbördans tryckande på de särskilda skjutslagens medlemmar står dock kvar, äfvensom orättvisan af denna bördas läggande uteslutande på en samhällsklass, hvilken minst af alla begagnar sig af de fördelar, som skjutsnings- och postanstalterna medföra. Då jordbruket ej allenast måste draga den drygaste delen af samhällsbördorna utan äfven under flera år varit tryckt af svåra konjunkturer och nu sednast genom räntans frigifvande och derutaf föranledda uppsägningar af in-teckningar i förening med den tryckta penningställningen i landet råkat i en särdeles svår ställning, så skulle det både vara rättvist att helt och hållet aflyfta skjutsningsbördan från jordbruket och äfven för hela landets förkofran förmånligt, då det väl ej kan nekas, att om landets modernäring förer ett tynande lif genom ensidigt pålagda tunga skattebördor, så måste deraf landets förkofran i sin helhet nödvändigt hämmas.

Hvad sjelfva skjutsningsväsendet beträffar, så kan detta omöjligen utvecklas så att det motsvarar tidens kraf och de resandes bekvämlighet, ej heller sättas i det samband med postväsendet, som behovet af sparsamhet och säkerhet mot post-röfverier fordrar, om ej skjutsningsbesväret aflyftes från jordbruket och öfvertages af Staten. Detta framhålles med stort eftertryck i ofvannämnda komités betänkande, hvaraf äfven synes, att de skjutsningsskyldiga inom hela landet, derom tillfrågade, allmänt yttrat denna önskan.

För att genom upphörandet af de skjutsningsskyldigas bidrag skjutsningsbesväret ej må medföra någon tunga för Staten, bör man enligt min tanka vid skjutslegans bestämmande utgå från den grundsatsen, att den resande sjelf bör ersätta den kostnad, som hans fortskaffande medför, hvilket kan ske derigenom, att ett sådant medelpris för en häst per mil fastställles, att de skjutsentreprenader, hvilka naturligtvis måste åvägbringas öfver hela landet, kunna bära sig utan särskildt tillskott af Staten *i det hela* d. v. s. att de bidrag, som vid en del gäst-

gifverier kunna erfordras, ersättas genom de belopp, som skjutsentreprenörerna på andra ställen erbjuda sig att betala för rättigheten att få skjutsa. För att åstadkomma så stor täflan som möjligt vid entreprenad-auktionerna böra enligt komitéens förslag, hvaruti jag fullt instämmer, gästgifverierna vara flyttbara jemte de dem tillerkända förmåner, så att den, som bor vid landsvägen och har sådana hus att han deruti kan logera resande, må kunna täfla med gästgifveriiinnehafvarne, hvilka hittills haft monopol, ej de jure men de facto, på entreprenadernas öfvertagande snart sagdt till det pris, som de sjelfva funnit för godt att bestämma. Den kalkyl komitéen uppgjort för att utröna verkliga kostnaden af så väl gästgifveri-, håll- och reservskjutsen som postföringen efter det skjutsningspris per häst af en Riksdaler Riksmynt, som var gällande då komitébetänkandet afgafs, har visat, att hela kostnaden för resandes befordran uppgår till 720,516 Riksdaler. Detta belopp öfverensstämmer bra nära med, ja öfverstiger till och med, det som uppkommit, då komitéen beräknat kostnaden vid jemförelse med hvad den i verkligheten utgjort i de delar af landet, der entreprenader kommit till stånd, så att man bör kunna antaga detta kostnadsbelopp såsom fullt tillräckligt, helst stora sträckor jernväg sedan den tiden blifvit upplåtna för trafiken och sålunda kostnaderna för befordrandet af resande och post utefter dessa stråkvägar medelst skjuts blifvit i högst betydlig mån förminskade.

Komiterade hafva på följande sätt beräknat kostnaden per år af resandes och postens befordran med skjuts, då stad och land tagas tillsammans:

5,010 skjutshästar i inköp och amortering samt fodring à 350 R:dr	1,753,500.
2,505 skjutsdrängar (hälften mot skjutshästar) à 350 R:dr	876,750.
Skjutsbudning vid 1,473 gästgifvaregårdar à 100 R:dr	147,300.
samt för postskjutsen, den del nemligen, som bekostas af jordbruket:	
523 hästar à 350 R:dr	183,050.
262 skjutsdrängar à 350 „	91,700. R:dr

hela skjutsningskostnaden R:dr 3,052,300.

Om för skjutsade 2,271,183 mil beräknas såväl för landet som för städerna en skjutslega af Riksdaler 1: 50 erhålles en skjuts-

ersättning af „ 3,406,774,

hvilken med 354.474 Riksdaler öfverstiger hela skjutsningskostnaden för resande och post och sålunda lemna ett ej obetydligt bidrag för åstadkommande af ett ändamålsenligt ordnande af skjuts- och postväsendet.

På grund af ofvanstående motivering och kalkyl, hvilka äro fotade på den för skjutsningsbesvärets ordnande tillsatta komités betänkande, får jag vördsamt föreslå, att Riksdagen måtte vidtaga åtgärder i den rigtning:

- 1:o att skjutsningsbesväret för såväl gästgifveri-, håll- och reservskjuts som postskjuts helt och hållet och utan ersättning måtte aflyftas från jordbruket och öfvertagas af Staten mot

det att posthemmanen hädanefter deltaga gemensamt med andra hemman i utgörandet af de onera, hvarifrån de blifvit för postföringens skull befriade; samt

- 2:o att skjutslegan såväl för land som stad bestämmes till en Riksdaler 50 öre per mil samt att entreprenader, omfattande både gästgifverirörelsen och skjutsen, uppgöras för alla de gästgifvaregårdar, som oundgängligen erfordras för skjutsning af resande och post, hvarvid gästgifverierna med desamma åtföljande förmåner kunna vara flyttbara.

Stockholm den 26 Januari 1867.

O. Hedengren.

N:o 113.

Af Herr Kjellson: Om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående utarbetande och framläggande af förslag till reglering af samtliga embets- och tjenstemäns aflöning.

Under en tid, då allmän klagan förspörjes öfver tryckande skattebördor, manas man att söka efter orsakerna dertill, och medlen att afhjelpa det öfverklagade onda.

Ehuruväl jag endast i ringa mån tilltror mig kunna bedöma dessa förhållanden, vill jag dock framhålla en i ögonen fallande sak, hvilken torde förtjena komma under behandling; detta är embets- och tjenstemannakorpens aflöning.

Vi veta t. ex. att en tullförvaltare eller en packhus-inspektör kan årligt tjena 12,000 à 15,000 Riksdaler, häradshöfdingar uti vissa domsagor för ännu mera, och landssekreterare för ända till 35,000 à 40,000 Riksdaler.

Om nu Staten bestämde en fix aflöning till embets- och tjenstemännen, så vanns icke blott den förmånen, att lönerna i förhållande till tjenstegrad och göromål blefve jemnare fördelade, utan äfven Staten åtnjöt en betydlig besparing, ithy att de extra inkomsterna inginge till densamma.

Man invänder måhända, att kontrollen häröfver blefve svår, men jag tror det icke. Allt hvad som utgår under namn af provision, uppörds-procent, re-miss-lage,